

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Інститут права, економіки та міжнародних відносин
Кафедра економіки та міжнародних економічних відносин

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО
ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ**

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ	<u>другий (магістерський) рівень</u> (назва рівня вищої освіти)
СТУПІНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ	<u>магістр</u> (назва ступеня вищої освіти)
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	<u>07 Управління та адміністрування</u> (шифр та назва галузі знань)
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	<u>076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність</u> (код та найменування спеціальності)
ОСВІТНЯ ПРОГРАМА	<u>076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність</u> (найменування освітньої програма)

Рекомендовано до друку Вченою радою Міжнародного гуманітарного університету. Протокол №1 від 10.09.2019 р.

Магістерська практика : метод. вказ. до виконання для студентів ОС «магістр» денної форми навч. спец. 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність / МГУ. ; упоряд. О.М.Головченко, О.О. Зеркіна, Л.І. Іовчева – Одеса : [б. в], 2019. – 19 с.

Укладачі:

Головченко Олена Миколаївна – доктор економічних наук, професор кафедри економіки та міжнародних економічних відносин Міжнародного гуманітарного університету

Зеркіна Оксана Олександрівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки та міжнародних економічних відносин Міжнародного гуманітарного університету

Райчева Лариса Іванівна - кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки та міжнародних економічних відносин Міжнародного гуманітарного університету

Рецензенти:

Захарченко Віталій Іванович – доктор економічних наук, професор кафедри менеджменту зовнішньоекономічної та інноваційної діяльності Одеського національного політехнічного університету

Бахчиванжи Людмила Анатоліївна - кандидат економічних наук, доцент кафедри маркетингу, підприємництва і торгівлі Одеської національної академії харчових технологій

У виданні розглянуто питання організації і проведення магістерської практики студентами освітнього ступеню «магістр» денної форми навчання спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність, яку вони проходять на шостому курсі навчання.

Визначено мету і завдання практики та шляхи їх досягнення. Сформульовано зміст практики. Приділено увагу питанням організації практики, наведено основні обов'язки керівників практики від кафедри та від бази практики, а також студента-практиканта. Надано зразки документів, які оформлюються для направлення на практику. Особу увагу приділено необхідності виконання на підприємстві вимог правил техніки безпеки студентами-практикантами та контроль за цим питанням керівників практики.

Докладно роз'яснено етапи підготовки звіту.

Робоча програма і методичні рекомендації відповідають програмі магістерської практики і призначені студентам освітнього ступеню «магістр» денної та заочної форм навчання спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність, які проходять магістерську практику.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
1. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА РЕЗУЛЬТАТИ ПРАКТИКИ.....	7
2. ЗМІСТ ПРАКТИКИ.....	8
2.1. Загальні положення.....	8
2.2. Бази практики.....	9
3. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИКИ.....	9
3.1. Загальні положення.....	9
3.2. Обов'язки керівника практики від академії (кафедри).....	10
3.3. Обов'язки керівника від бази практики.....	10
3.4. Обов'язки студента.....	11
4. ПРОВЕДЕННЯ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ.....	11
4.1. Визначення послідовності наукового дослідження.....	11
4.2. Вимоги до оформлення звіту з магістерської практики.....	12
4.3. Апробація наукових результатів.....	13
5. ЗАХИСТ ЗВІТУ З ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ.....	13
6. КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ.....	13
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	14
ДОДАТКИ.....	15

ВСТУП

В сучасних умовах господарювання підприємств суттєво підвищуються вимоги до підготовки спеціалістів економічного профілю.

Методичні рекомендації до проходження магістерської практики підготовлено згідно з «Положенням про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України» (наказ Міністерства освіти України від 08.04.1993 № 93), «Методичними рекомендаціями по складанню програм практики студентів вищих навчальних закладів України» (лист Міністерства освіти України від 14.11.96 № 31-5/97), «Положенням про організацію навчального процесу в МГУ», «Національною рамкою кваліфікацій» (Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. № 1341) та галузевими стандартами вищої освіти. Практична підготовка студентів закладів вищої освіти є обов'язковою компонентою освітньо-професійної програми для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня магістра і має на меті набуття студентом особистісних та професійних компетентностей, пов'язаних з проведенням наукових досліджень, оформленням і публікацією отриманих наукових результатів. Магістерська практика є заключною ланкою практичної підготовки, яка проводиться перед захистом магістерських робіт. Під час цієї практики поглиблюються та закріплюються теоретичні знання з науково-практичних та методичних підходів щодо дослідження напрямів діяльності на обраному підприємстві, збирається практичний матеріал для виконання магістерських робіт. Програма переддипломної практики розроблена у відповідності до фахових компетентностей магістра підприємництва, торгівлі та біржової діяльності. Вона є основним навчально-методичним документом для студентів і наукових керівників від навчального закладу та бази практики, який визначає порядок і принципи проведення переддипломної практики зі спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність. Магістерська практика повинна сформувати у студентів професійні уміння, навички роботи у науковій, освітній та інноваційній сферах діяльності підприємства, а також передбачає збір та обробку матеріалів за темою магістерської роботи. Базами практики можуть бути підприємства різних форм власності і різних видів діяльності. Тривалість практики за навчальним планом – 2 тижні.

1. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА РЕЗУЛЬТАТИ ПРАКТИКИ

Метою магістерської практики є практичне закріплення науково-теоретичної підготовки магістрів, розвиток навичок та вмінь аналітичної, проектно-дослідницької, інноваційної діяльності для вирішення проблем удосконалення управління діяльністю підприємства та підготовка до виконання магістерської роботи за обраною темою .

За час проходження переддипломної практики студенти повинні:

- ознайомитись із структурою підприємства, його економічними службами, характером організації їх діяльності і управління;
- вивчити передовий досвід організації звітності та обліку на підприємстві;
- оволодіти способами й прийомами аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства;
- сформулювати вміння здобувати і аналізувати теоретичний та емпіричний матеріал, письмово викладати й обґрунтовувати свої думки;
- самостійно визначити проблему прикладного дослідження, оцінювати дослідницьку ситуацію, розробляти програму дослідження та її представляти, надавати у науково обґрунтованій та доступній формі результати проведеної роботи;
- критично осмислювати специфіку функціонування досліджуваного підприємства;
- набути навички проведення аналізу господарської діяльності підприємства.

Підготовка до магістерської практики включає в себе:

- вивчення сучасного стану теорії за темою магістерської роботи;
- попереднє визначення складу методів аналізу результатів роботи підприємства в цілому і необхідних для цього техніко-економічних показників, обґрунтування доцільності виконання теми магістерської роботи для даного підприємства;
- вибір методів аналізу безпосередньо за темою магістерської роботи і необхідної для цього інформації.

У процесі проходження магістерської практики студентам необхідно:

- уточнити конкретні методи аналізу як результатів роботи підприємства в цілому, так і безпосередньо за тематикою магістерської роботи (проекту);
- виконати основні розрахунки техніко-економічного аналізу, визначити повноту зібраної інформації і доповнити її при необхідності;
- визначити можливі технічні та організаційні резерви підвищення ефективності діяльності підприємства.

2. ЗМІСТ ПРАКТИКИ

Загальні положення

Програма магістерської практики передбачає завдання, які дають можливість узагальнити знання, практичні уміння та навички на базі конкретного суб'єкта господарювання, оволодіти професійним досвідом, перевірити готовність майбутнього фахівця до самостійної трудової діяльності, зібрати матеріал до дипломної роботи.

Програма практики містить вивчення основних сторін діяльності підприємства (табл. 1), включаючи як суто організаційні аспекти функціонування організації, так і характеристику його фінансового, трудового і маркетингового потенціалу тощо.

При виконання програми практики студент більше уваги має приділяти аналізу тих питань, які відповідають тематиці його магістерської роботи.

Таблиця 1

План магістерської практики

Назва виду діяльності	Кількість днів практики
1. Вивчення установчих документів підприємства-базис практики (ознайомлення з установчим договором і статутом підприємства; визначення основних видів діяльності підприємства)	1
2. Вивчення та аналіз організаційної структури управління підприємством (схема організаційної структури підприємства (установи, організації); визначення типу оргструктури; відповідність типу структури цілям і завданням підприємства (установи, організації)).	1
3. Ознайомлення з системою планування діяльності підприємства (ознайомлення із стратегічними планами розвитку підприємства (установи, організації); ознайомлення зі структурою планування (довго- і середньостроковий, поточний плани) підприємства; аналіз обґрунтування планових показників і напрямів підприємства (установи, організації); аналіз системи планування чисельності промислово-виробничого персоналу та окремих категорій працюючих)	1
4. Аналіз маркетингової діяльності підприємства (аналіз попиту на продукцію підприємства, ринків збуту, цінової політики, конкурентоспроможності продукції)	1
5. Аналіз виробництва і реалізації продукції (аналіз динаміки і виконання плану виробництва і реалізації продукції, асортименту, структури і якості продукції)	1
6. Аналіз ефективності використання трудових ресурсів підприємства (забезпеченість трудовими ресурсами, використання фонду робочого часу, рівень продуктивності праці, аналіз фонду заробітної плати, показників ефективності використання трудових ресурсів, системи мотивації персоналу)	1
7. Аналіз виробничих потужностей підприємства, оцінка ефективності використання основних і оборотних фондів підприємства, матеріальних ресурсів	1
8. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства (аналіз прибутку та рентабельності, доходів і видатків підприємства)	1
9. Оцінка фінансового стану підприємства (показники платоспроможності,	1

Назва виду діяльності	Кількість днів практики
ліквідності, фінансової стійкості)	
10. Виявлення можливих резервів підвищення ефективності підприємства	1
11. Складання звіту з переддипломної практики	
Разом	10

Бази практики

Базами практики є суб'єкт господарювання - виробничі підприємства будь-якої галузі та форми власності, фірми оптової та роздрібної торгівлі, науково-дослідні організації. База практики може бути запропонована студентом, за умови погодження з кафедрою.

Під час практики за кожним студентом закріплюється робоче місце в одному з підрозділів підприємства, яке повинно відповідати специфіці та темі магістерської роботи, направленості науково-дослідної роботи студента та можливості здійснення кваліфікованого керівництва його роботою.

3. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИКИ

Загальні положення

Розподіл студентів по підприємствах здійснюється кафедрою «економіки та міжнародних економічних відносин» спільно з центром зв'язків з роботодавцями, а по конкретним робочим місцям – керівником практики від підприємства.

Для студентів встановлюється режим роботи, обов'язковий для робітників підприємств, з розповсюдженням на них діючої табельної системи. Студент-практикант несе повну відповідальність за точне і вчасне виконання дорученої йому роботи, дотримання вимог техніки безпеки і виробничої санітарії, сумлінне виконання усіх вимог та правил внутрішнього розпорядку, що діють на базі практики.

За можливості студенти можуть бути тимчасово зараховані на відповідні штатні посади.

Студент повинен вивчити програмне завдання кафедри і виконати всі розрахункові та аналітичні роботи, які випливають з завдання, а також вести спеціальні розробки (якщо обрана науково-дослідна тема).

В процесі практики студент веде щоденник. Записи в щоденнику після відповідної перевірки підтверджує керівник практики від підприємства. Навчально-методичне керівництво магістерською практикою здійснюється кафедрою «економіки та міжнародних економічних відносин». Кафедра забезпечує підприємства і студентів-практикантів програмами практики (даними методичними рекомендаціями), здійснює контроль за організацією і проведенням практики, дотриманням її термінів і змісту, організацією

захисту звітів про проходження магістерської практики, підводить підсумки практики.

Обов'язки керівника практики від академії (кафедри)

У період виконання своїх функцій керівник практики від університету (кафедри) зобов'язаний організувати практику відповідно до затвердженої програми:

- 1) своєчасно довести до студентів програму практики, провести загальний інструктаж;
- 2) здійснювати консультування студентів з питань програми практики, регламенту підготовки звіту про практику. Спрямовувати науково-дослідну діяльність студентів, пов'язану з підготовкою звіту про проходження практики і магістерської роботи;
- 3) забезпечувати взаємодію з керівником практики від бази практики;
- 4) здійснення необхідних заходів з усунення виявлених недоліків у процесі проведення практики;
- 5) регулярне інформування завідувача кафедри про стан проходження студентами практики;
- 6) контролювати виконання програми практики, регламент підготовки магістерської роботи, рецензувати звіт з практики, брати участь у його захисті в складі комісії;
- 7) інформувати кафедру про стан проходження студентами практики, виконання регламенту написання магістерської роботи.

Обов'язки керівника від бази практики

Керівництво магістерською практикою здійснюють висококваліфіковані спеціалісти, що займають керівні посади (керівники лінійних та функціональних підрозділів) на підприємстві (установі, організації), визначеному для студента як база практики. Виконуючи свої функціональні обов'язки, керівник практики від підприємства повинен:

- 1) створити належні умови для якісного виконання студентами програми практики;
- 2) здійснювати методичне керівництво і допомагати студентам одержати необхідні матеріали як для виконання програми практики, так і для підготовки консультаційного проекту та магістерської дипломної роботи;
- 3) контролювати роботу студентів і додержання ними трудової дисципліни;

4) надати письмові характеристики студентам з оцінюванням їхнього ставлення до роботи, дотримання трудової дисципліни, рівня практичної підготовки: у характеристиці від практики результати студента оцінюються за системою ECTS;

5) за погодженням з випускаючою кафедрою та центру зв'язків з роботодавцями надати допомогу в організації та проведенні для студентів-практикантів фахових екскурсій на підприємство, зустрічей з провідними спеціалістами та керівниками бази практики, інших видів колективних форм навчання.

Обов'язки студента

Студент збов'язаний:

- 1) перед початком практики одержати в деканаті
- 2) направлення на практику і щоденник; на кафедрі – дану методичну розробку;
- 3) під час проходження практики суворо дотримуватися правил техніки безпеки та внутрішнього розпорядку, чинних на базі практики;
- 4) сумлінно виконувати програму практики, не відмовлятися від виконання завдань і доручень керівника від бази практики, спрямованих на засвоєння практичних навичок діяльності економіста;
- 5) зібрати та обробити матеріали, необхідні для підготовки магістерської роботи;
- 6) згідно до вимог програми практики своєчасно оформити звіт і подати його на кафедру для перевірки і рецензування науковим керівником;
- 7) захистити звіт з практики перед затвердженою комісією.

4. ПРОВЕДЕННЯ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Визначення послідовності наукового дослідження

Наукове дослідження – це діяльність, що спрямована на вивчення об'єкта з метою встановлення закономірностей його створення та розвитку, а також на подальше використання отриманих знань в практичній діяльності. В рамках магістерської практики здійснюються прикладні дослідження – це вид діяльності, що спрямована на отримання та використання знань для вирішення прикладних проблем, що виникають в практичній діяльності. Прикладна проблема – це ситуація, що виникла на практиці, яка характеризується протиріччям між двома станами: існуючим та бажаним. Вирішити проблему означає ліквідувати розрив між двома станами.

Наукове дослідження проводиться за наступними етапами:

- визначення наукової проблеми;
- формування мети, завдань, об'єкту та предмету дослідження;

- визначення методики та методів дослідження;
- визначення потрібної інформаційної бази;
- проведення аналізу отриманої інформації, проведення потрібних розрахунків, формулювання висновків та пропозицій;
- викладення матеріалів дослідження у вигляді звіту;
- підготовка наукової статті за результатами дослідження.

Вимоги до оформлення звіту з магістерської практики

По закінченню практики студент складає письмовий звіт і здає його на перевірку керівнику практики від кафедри.

До звіту про практику повинні бути додані матеріали аналізу по темі дослідження, характеристика і аналіз роботи об'єкту вивчення, креслення, схеми, графіки, таблиці вхідних даних.

Обсяг звіту – 20-40 сторінок машинописного тексту. Звіт про проходження практики повинен мати чітку структуру, логічну послідовність і конкретність викладення матеріалу, переконливість аргументації, доказовість висновків і обґрунтованість рекомендацій. Звіт виконують на аркушах паперу формату А4. З усіх чотирьох сторін повинні бути залишені поля: ліве - 30 мм, праве – 10 мм, верхнє і нижнє – 20 мм, з використанням шрифту Times New Roman текстового редактора Word розміру 14 з полуторним міжрядковим інтервалом.

Текст основної частини звіту ділять на розділи, підрозділи, пункти. Звіт повинен бути зброшурований.

Звіт повинен включати розділи, зазначені нижче.

1. Титульний лист.
2. Зміст.
3. Перелік позначок, скорочень, символів і спеціальних термінів (якщо вони є).
4. Вступ.
5. Основна частина.
6. Висновки.
7. Список джерел, які використовували.
8. Додатки (обов'язкові: форма 1 та 2 звітності підприємства за останні 3 роки).

Звіт повинен бути складений і представлений у встановлений термін на кафедру.

Студент, який не виконав програму практики та отримав негативний відгук про роботу і незадовільну оцінку при захисті, відраховується із університету.

Здані на кафедру матеріали по практиці студентам не повертаються.

Апробація наукових результатів

Апробація результатів наукового дослідження в рамках магістерської практики повинна здійснюватися в формі наукової статті або тез доповіді на конференції.

5. ЗАХИСТ ЗВІТУ З МАГІСТЕРСЬКОЇ ПРАКТИКИ

Керівник практики від кафедри розглядає й оцінює звіт студента, дає відгук з рекомендацією до захисту перед кафедральною комісією. У разі суттєвих відхилень виконаного звіту від вимог його повертають для доопрацювання.

Захист звіту про проходження переддипломної практики приймає комісія, що призначена завідувачем кафедри. До складу комісії обов'язково входить керівник практики від кафедри.

Звіт після захисту передається на збереження до архіву.

Критерієм ефективності проходження практики є практичне засвоєння знань, умінь і навичок, передбачених програмою з магістерської переддипломної практики. Виконання практичних завдань на базах практики контролюється в процесі їх подання і захисту.

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ МАГІСТЕРСЬКОЇ ПРАКТИКИ

Звіт оцінюється за шкалою «А», якщо він за змістом:

1) виконаний на високому методичному рівні та повністю відповідає вимогам цих методичних рекомендацій;

2) свідчить про ґрунтовне знання сучасних методів аналізу планування, прогнозування та економічного обґрунтування та досконале володіння обчислювальною технікою;

3) містить елементи самостійного дослідження окремих прикладних питань;

4) демонструє відмінне знання практики роботи досліджуваного підприємства та його проблем;

5) має практичне значення для поліпшення результатів фінансово-господарської діяльності підприємства. Крім того, під час захисту перед комісією студент виявив глибоке розуміння основних проблемних питань з теми індивідуального завдання, досконале володіння його матеріалами, дав кваліфіковані відповіді на поставлені запитання і навів істотні аргументи на захист поданих у проекті окремих положень, прикладних пропозицій і рекомендацій.

Звіт оцінюється за градацією «В» і «С» якщо він за змістом: 1) виконаний на високому методичному рівні і повністю відповідає вимогам цих методичних рекомендацій; 2) задовольняє не менше ніж трьом вимогам до балу «А». Крім того, під час захисту студент виявив добре розуміння

основних проблемних питань з теми дослідження, володіння його матеріалами, дав кваліфіковані відповіді на поставлені запитання; має наявні несуттєві зауваження щодо змісту та оформлення звіту й щоденника. Характеристика студента є позитивною. У відповідях на запитання членів комісії щодо програми практики студент припустився окремих неточностей, але загалом має тверді знання.

Оцінки «D» і «E» – свідчать про недбале оформлення роботи та щоденника. Переважну більшість питань програми практики у звіті висвітлено, однак мають місце окремі розрахункові й логічні помилки. Характеристика студента в цілому є позитивною. Відповідаючи на запитання членів комісії студент почувався невпевнено, збивався, припускався помилок, виявив поверхові знання.

Оцінка «FX» – виставляється студенту, якщо у звіті висвітлено не всі питання або роботу підготовлено не самостійно. Характеристика студента у частині ставлення до практики та трудової дисципліни є негативною. На запитання членів комісії студент не міг дати задовільних відповідей.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Березін, О. В. Економіка підприємства : навч. посіб. / О. В. Березін, Л. М. Березіна, Н. В. Бутенко. – К. : Знання, 2009. – 390 с.
2. Величко, В. В. Економіка підприємства : навч. посіб. / В. В. Величко. – Х. : ХНАМГ, 2010. – 169 с.
3. Гринчуцький, В. І. Економіка підприємства : навч. посіб. / В. І. Гринчуцький, Е. Т. Карапетян, Б. В. Погрішук. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 304 с.
4. Герасимчук, З. Управління потенціалом підприємства : навч. посіб. / З. Герасимчук, Л. Ковальська. – Луцьк : Волинські старожитності, 2012. – 336 с.
5. Залуцький, І. Р. Планування і діагностика діяльності підприємств : навч. посіб. / І. Р. Залуцький, В. М. Цимбалюк, С. Г. Шевченко. – Л. : Новий Світ-2000, 2009. – 320 с.
6. Захарченко, В. І. Економіка підприємства : навч. посіб. / В. І. Захарченко. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 144 с.
7. Економіка і організація виробництва : навч. посіб. / В. А. Паламарчук, Л. О. Городецька, Е. Д. Дмитренко, О. І. Туз. – К. : НАУ-друк, 2010. – 400 с.
8. Остапчук А. Д., Збарська А. В. Організація підприємницької діяльності у фірмі: навч. посібник [за ред. професора В. К. Збарського. – К.: КиМУ, 2015.
9. Посилкіна, О. В. Впровадження процесних технологій в управління науково-дослідними та дослідно-конструкторськими розробками у фармації : наук.-метод. рек. / О. В. Посилкіна, М. І. Сидоренко. – Х. : НФаУ, 2013. – 26 с.
10. Тирпак І. В. Основи економіки та організації підприємництва: навч. посіб. / І. В. Тирпак, В. І. Тирпак, С. А. Жуков. – К.: Кондор, 2011. – 284 с.
- 10.– 273 с.

ДОДАТКИ

ЩОДЕННИК

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти і науки,
молоді та спорту України
29 березня 2012 року № 384

Форма № Н-7.03

(повне найменування вищого навчального закладу)

ЩОДЕННИК ПРАКТИКИ

(вид і назва практики)

студента

(прізвище, ім'я, по батькові)

Інститут, права, економіки та міжнародних відносин

Кафедра, економіки і міжнародні економічні відносини

освітньо-кваліфікаційний рівень магістр

напрямок підготовки

спеціальність

(назва)

_____курс, група _____

Студент _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

прибув на підприємство, організацію, установу

МП _____ (підпис) _____ (посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)
„____” _____ 20____ року

Вибув з підприємства, організації, установи

МП _____ (підпис) _____ (посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)
“ ____ ” _____ 20____ року

